

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ОК 23. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ,
ВИХОВАННЯ І РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ**

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Загальної педагогіки та дошкільної освіти
Семестр	8
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	Доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри Марчук О. О.
Контактна інформація	oxanna442@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	<p>У процесі вивчення дисципліни здійснюється забезпечення знань майбутніх фахівців щодо навчання, виховання та розвитку обдарованих дітей. Під час опрацювання навчального матеріалу студенти знайомляться основними формами та видами роботи із дітьми дошкільного віку в ЗДО, які спрямовані на розвиток їх природних обдарувань, задатків та здібностей.</p> <p>Практичні заняття курсу відбуваються у формі обговорення актуальних проблем підвищення професійного рівня педагогів та використання новітніх та нетрадиційних методик. Студенти навчаються працювати над з обдарованими дітьми, використовуючи новітні технології.</p>
Мета та цілі	<p>Мета: надати студентам цілісне уявлення про форми, методи та прийоми навчання, виховання та розвиток обдарованих дітей.</p> <p>Завдання: ознайомити майбутніх вихователів з метою та завданнями дисципліни «Теорія і методика навчання, виховання та розвиток обдарованих дітей»; ознайомлення студентів із проблемою обдарованості, станом її вирішення в Україні; сприяння процесу оволодіння студентами основами знань про природу обдарованості дитини, види і типи обдарувань дитини дошкільного віку; розуміння основних закономірностей й умовам сприятливого психолого-педагогічного розвитку обдарованих дітей, вироблення вмій застосовувати різноманітні стратегії, методи, прийоми для розвитку здібностей дитини; формування умінь і навичок діагностики здібностей, творчого потенціалу, сфери розвитку обдарованості дитини; формування здатності і готовності до дослідно-експериментальної діяльності з проблеми обдарованості особистості, а також до діагностування обдарованості дошкільників та розробки програм їх індивідуального розвитку; формування педагогічно-професійної компетенції вихователів-методистів з проектування розвивального середовища, планування, організації, координування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми дошкільного віку в умовах ДНЗ та в сім'ї; з психолого-педагогічного консультування обдарованих дітей-дошкільників та їх батьків; з розроблення та презентування методичних матеріалів для вихователів-методистів, вихователів та батьків щодо розвитку дитячих обдарувань у</p>

	дошкільному віці.
Результати навчання	Результати навчання за дисципліною Опанування дисципліною забезпечить наступні результати, зокрема, здатність: Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.
Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності, що відповідають заявленим цілям програми	Розвиток «гнучких навичок» - soft skills: навичок комунікації, здатність брати на себе відповідальність і працювати в команді, вміння контролювати власні почуття, правильно реагувати на емоції інших людей та згаджувати конфлікти, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше).
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Загальна педагогіка», «Педагогіка дошкільна»

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ ДИТИНИ		
Тема 1. Феномен обдарованості дитини в сучасній психолого-педагогічній літературі.	Розуміння феномену обдарованості. Критерії та показники багатогранних проявів обдарованості особистості. Сучасні концепції обдарованості. Вчення І. Розенталя і Т. Якобсона щодо рівня обдарованості дітей. Співвідношення базових понять курсу «обдарованість», «талант», «геній», «здібності», «задатки», «талант», «геніальність». Складові (ознаки) обдарованості. Характерні особливості обдарованих дітей. Співвідношення понять обдарованість і здібності, обдарованість і нахили, покликання. Природа обдарованості. Задатки та спадкові анатомо-фізіологічні основи обдарованості. Роль соціального оточення у формуванні обдарованості. Програма «Обдарована дитина» на 2021-2025 рр.	Усне опитування, виконання тестів, підготовка повідомлення про специфіку обдарованої особистості
Тема 2. Виховання обдарованої дитини на традиціях народної педагогіки.	Народно-педагогічний погляд на поняття обдарованої дитини. Обрядовість, пов'язана із народженням дитини. Прислів'я та приказки про обдарованість молодого покоління. Морально-етичні засади виховання обдарованої дитини.	Підготовка доповіді, тестів, бліц-опитування, Перевірка підготовлених студентами презентацій про особливості родинного виховання в Україні в часи Київської Русі, добу Козацтва
Змістовий модуль 2. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ, ВИ ХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ		

<p>Тема 3. Психолого-педагогічні аспекти роботи з обдарованими дітьми дошкільного віку.</p>	<p>Індивідуально-природні основи обдарованості. Вікові особливості психічного розвитку обдарованого дошкільника. Види дитячої обдарованості. Художня, музична, літературна, математична, соціальна обдарованість. Вікові характеристики розвитку обдарованих дітей у віці від двох до шести років. Шкала розумового розвитку Біне-Сімона. Психологічні і соціальні особливості прояву здібностей у дошкільників.</p>	<p>Опитування, написання порад молодому вихователю, як працювати з обдарованими дітьми, Підібрати цікаві завдання для інтелектуально обдарованих дошкільників.</p>
<p>Тема 4. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному закладі освіти.</p>	<p>Виявлення обдарованості дитини в ЗДО. Навчання, виховання та розвиток природніх обдарувань дошкільників в контексті STREAM-освіти. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини. Принципи побудови програм для обдарованих дітей. Проведення нетрадиційних занять із обдарованими дітьми. Розвиток творчої обдарованих дітей в умовах ЗДО. Формування інтелектуально-обдарованих дітей в ЗДО. Використання елементів теорії розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ) для активізації розумової діяльності й розвитку творчої уяви дошкільників. Розвиток творчої спрямованості особистості у дошкільному віці. Експеримент в дошкільному навчальному закладі, пізнавальний інтерес і дослідницька активність.</p>	<p>Опитування, виконання тестових завдань, написання анкети для батьків щодо вияву обдарувань їх дітей, підбір повідомлень про виховання відомих обдарованих дітей</p>
<p>Тема 5. Співпраця батьків, вихователів та соціальних інституцій щодо розвитку обдарованості дітей.</p>	<p>Особливості виховання обдарованих дітей у сім'ї. Роль батьків у вихованні обдарованої дитини в сім'ї. Вимоги до створення розвивального середовища в сім'ї. Типи батьківського ставлення до дитячої обдарованості. Встановлення і розвиток відносин співробітництва і партнерства батьків з дитиною. Помилки батьків у вихованні обдарованих дітей. Рекомендації батькам обдарованих дітей. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДВГ) обдарованої дитини. Основні проблеми обдарованих дітей (за Л. Холлінгуорт) та шляхи їх подолання.</p> <p>Взаємодія вихователів та батьків щодо розвитку обдарувань дитячої особистості. Навчання, виховання, розвиток обдарованих дітей в дитячих студіях, центрах, секціях.</p>	<p>Опитування, виконання тестових завдань, написання анкети для батьків щодо вияву обдарувань їх дітей, підбір повідомлень про виховання відомих обдарованих дітей</p>

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Рекомендована література до курсу Базова.

1. **Антонова О. Є.** Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу: Монографія. Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2005. 456 с.
2. Антонюк В. цілісна наукова картина світу як компонент STREAM-освіти дошкільників *Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі»* (м. Київ, 25–26 червня 2021 р.). К. : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2021. С. 22-24.
3. Балабанникова О. Є. Ранній розвиток дитини за допомогою музично-театралізованої діяльності. *Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Одаровані діти - скарб нації»* (18–19 серпня 2021 року, Київ). К., 2021. С. 33-36.
4. Вауліна О. М., Бурилова Є. М. Закордонний досвід у роботі з обдарованими дітьми. *Початкове навчання та виховання*. 2015. №31-32. С. 36-39.
5. Вінник Н. Психолого-педагогічні підходи до особистісного розвитку інтелектуально обдарованих старшокласників: методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 26 с.
6. Гнізділовська О. Досвід організації дошкільної освіти в Фінляндії *Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі»* (м. Київ, 25–26 червня 2021 р.). К. : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2021. С. 44-47.

7. Головінський І. Педагогічна психологія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. К.: Аконті, 2003. 288 с.
8. Гриньова В. М. Обдарованість: суть, види, принципи. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. пр. 2010. Вип. 38. С. 4-13.
9. Золотухіна Н. П. Пошук обдарованих дітей та розвиток їхніх здібностей. *Обдарована дитина*. 2014. № 10. С. 7-11.
10. Зоріна О. Виявлення й розвиток обдарованих дітей. *Директор школи*. 2014. № 2. С. 51-57.
11. Кишинько Л. Робота з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні особливості *Директор школи*. 2014. №20. С. 11-22.
12. Костю С. Й. Робота з обдарованими дітьми: навчально-методичний посібник для студентів денної/заочної форми навчання на пряму підготовки «Практична психологія». Мукачево : МДУ, 2017. - 81 с.
13. Кочерга О. Психофізіологія творчості дітей. К.: Шк. світ, 2011. 128 с.
14. Кунгурцева Л. Психологічна допомога обдарованим дітям в умовах школи-інтернату: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 242 с.
15. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. Берегово: 2009. 220 с.
16. Лучинкіна А. Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 252 с.
17. Макаренко С. Обдарованість як біопсихологічна ознака людини. *Вища освіта України*. 2011. № 4. С. 56-61.
18. Малик Н. Г. Обдарованість як феномен особистості *Шкільний світ*. 2012. № 6. с. 3-7 19.
19. Марінушкіна О. Є., Шубіна Г.В. Організація роботи з обдарованими дітьми в закладах освіти.: Х.: Вид.група «Основа»: «Триада+», 2008. 144 с.
20. Марінушкіна О.Є., Г.В.Шубіна. Родина та обдарована дитина. Х.: Вид. група "Основа", 2008. 191с.
21. Марчук О. О., Шидула Р. Р. Використання енциклопедій для розвитку інтелектуальної обдарованості дитини в інноваційному процесі інтеграції занять: *Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Одаровані діти - скарб нації»* (18–19 серпня 2021 року, Київ). К., 2021. С. 337-340.
22. Марчук О. О., Шидула Р.Р., Дащук Л.С. Використання дистанційних технологій навчання у процесі вивчення специфіки виховання інтелектуально обдарованої дитини у Волинській губернії. *Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26–27 червня 2020 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України*. Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2020. С. 39-40.
23. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 18–22 серпня 2021 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 574 с.
24. Тадеєв П. О. Теорія і практика навчання обдарованих школярів у США (20-ті роки ХХ-початок ХХІ ст.): Монографія. Рівне: ПП ДМ, 2011. 548 с.
25. Тадеєв П.О. Теорія і практика навчання обдарованих школярів: організаційний аспект: Навчальний посібник. Рівне: Тетіс, 2011. 240 с.
26. Тадеєв П.О. Обдарованість і творчість особистості: американський підхід.- Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2008. 240 с.
27. Туріщева Л. В. Особливості роботи з обдарованими дітьми. Х.: ВГ Основа, 2008. 122с.
28. Фіцула М. Педагогіка: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів освіти. К.: Академвидав, 2003. 528 с.
29. Ханзель Ж. І., Сидорська О. Я..Організація роботи з обдарованими дітьми в навчальних закладах. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. 208 с.
30. Хуторской А.В. Развитие одаренности школьников: Методика продуктивного обучения: Пособие для учителя. М.: ВЛАДОС, 2000. 320 с.
31. Шаповалов Б. Психологічні особливості роботи з спортивно обдарованими дітьми: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 230 с.

Допоміжна.

32. Бевз Н. Обдаровані «олімпійці». Планування роботи. *Зауч.* 2015. № 15. С. 10-11 (вкладка).
33. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Початок) // *Обдарована дитина*. 2014. № 9. С. 2-11.
34. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Закінчення) // *Обдарована дитина*. 2014. № 10. С. 2-7.
35. Бочарова О. А. Обдаровані діти в Польщі: соціально-педагогічна підтримка : [монографія]. Горлівка : ГДПІІМ, 2012. 479 с.
36. Виявлення та підтримка обдарованих дітей. Тренінг для педагогів. *Психолог*. 2014. № 9. С. 18-19.
37. Заячук О. Творчі здібності. Креативність. Обдарованість. *Шкільний психолог. Усе для роботи*. 2015. № 4. С. 28-32.
38. Марчук О. О Тенденції навчання та виховання молоді в сучасних культурно-освітніх установах.

Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: зб. наук. праць. Рівне, 2018. Вип. 2 (20). С. 90–95.

39. Марчук О. О. Навчання й виховання дітей і молоді в освітньо-культурних установах Волинської губернії та Волинського воєводства: [моногр.]. Рівне: Видавець О. Зень, 2019. 327 с.
40. Мітлощ А. Психологічні особливості лідерської обдарованості: Концепції, діагностика, тренінги: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 290 с.
41. Мотилько, Т. Л. Психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей
42. Навчання і виховання обдарованої дитини : теорія та практика: *Збірник наукових праць*. Випуск 13. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014, 158 с.
43. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
44. Пагута Т. Lego-конструктор як засіб формування логіко-математичних компетентностей дошкільників. *Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі»* (м. Київ, 25–26 червня 2021 р.). К. : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2021. С. 111-114.
45. Поліхун Н. Дистанційна підтримка дослідницької діяльності учнів: методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 87 с.
46. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. К.: Академвидав, 2006. 456 с.
47. Поради батькам, які хочуть розвивати здібності своїх дітей // Школа. 2015. № 4. С. 18-22. 24. Руденко Л. С., Венгловська О. А. Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми. Робоча програма навчальної дисципліни. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 34 с.
48. Постова К. Психологічні умови розвитку дослідницьких здібностей обдарованих учнів: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 96 с.
49. Проценко О. Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників. К.: Шк. світ, 2011. 128 с.
50. Решетникова І. Підвищення якості освіти обдарованих учнів засобами моніторингу. *Завуч*. 2014. № 15. С. 30-40.
51. Рибалка В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с.
52. Сташко К. Обдарована дитина. Психолого- педагогічний супровід. К.: Шк. світ, 2013. 104 с.
53. Тарадайник В. Використання інформаційно-соціального середовища розвитку обдарованої дитини: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 68 с.
54. Яхнова О. Розвиток соціальних здібностей обдарованих учнів. *Сучасна школа України*. 2015. № 2. С. 49-55.

Електронні ресурси

55. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doskilknoyi%20osvity.pdf.
56. Енциклопедія освіти. URL: <http://www.e-catalog.name/x/x/x?LNG>.
57. Інноваційні технології навчання обдарованої молоді : матеріали IX–ї Міжнародної науково-практичної конференції, 7–8 грудня 2017 року, м. Київ. К. : Інститут обдарованої дитини, 2017. 390 с. URL: http://man.gov.ua/upload/news/2017/11_12/Zbirnyk%20konferentsiyi%206-7%20hrudnya.pdf.
58. Обдаровані діти в дитячому садку URL: http://obdarovaniditu.blogspot.com/p/blog-page_447.html.
59. Обдаровані діти. Форми, методи, робота з обдарованими дітьми URL: <http://novosvit.pp.ua/fenomen-osobystisnoji-obdarovanosti/>
60. Програма «Обдарована дитина» на 2021-2025 рр. URL: <https://tetiivmiskrada.gov.ua/dokumenti/programi-miskoyi-radi/programa-obdarovana-dytyna-2021-2025>.
61. Програми розвитку дітей дошкільного віку URL : <https://osvita.city/osvita/doskilna-osvita/programi-rozvitku-ditej-doskilkno-go-viku>.
62. Проценко І. І., Сіпко Ю. О. психолого-педагогічні аспекти роботи з обдарованими дітьми дошкільного віку. URL: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9111/1/Protsenko_Sipko_Psykholoho.pdf
63. Ревков О. В., Лукашева А. О., П'янкова О. Н. Особливості роботи з обдарованими дітьми в позашкольному навчальному закладі. Збірник «Грані науково-технічної творчості Запорізької області». Запоріжжя, 2017. 45 с. URL: http://www.grani.in.ua/wp-content/uploads/2018/10/visnik1_2017.pdf.
64. Робота з обдарованими дітьми URL: http://pryluky-dnz19.cn.sch.in.ua/metodichna_vitaljnya/obdarovani_diti/
65. Сутність поняття "обдарованість" та її характерні риси URL: <http://vokrda.kuprda.gov.ua/info/page/2154>.
66. Турченко І. О. Підтримка обдарованих дошкільників - стратегія розвитку творчого потенціалу дітей

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-5)	30
Змістовий модуль 2 (теми 6-10)	30
Підсумковий контроль (теми 1-7)– залік	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни